

Az akusztikus művészetek mostohagyermek: a hangfelvétel-esztétika

Első rész: A korai felvételekről

A zenefelvételek esztétikai kérdéseit sem a zenetudomány, sem az elektroakusztika nem vállalja fel igazán, mert az előbbi inkább a művekkel és az előadással foglalkozik, az elektroakusztika pedig szívesebben vizsgálja a hangfelvételek technikai minőségét. Korábbi írásainkban bemutattuk ugyan a hangfelvételek szubjektív elemzésének szempontjait (teremérzet, sztereóhatás, hangtisztaság, hangzásegyensúly, hangszínezet, zajmentesség, összbenyomás), melyek nagyon alkalmasak egy zenei hangzás megítélésére, ám annak eldöntésére már kevésbé, hogy azok miként „állnak össze” egy hangzó műalkotássá. Következő írásainkban ezt a „kompozíciós értéket” mutatjuk be abban segítve olvasóinkat, hogy egy hangfelvétel hallgatásakor ne csupán a zeneműben és az előadásban, hanem a hangzás, az „akusztikai tálalás” szépségében is örömet leljék.

• Ujházy László

Bevezető gondolatok

Egy hangfelvétel – legyen akár zene, akár művészi próza – három szempont szerint minősíthető. Ezek közül az első a művészi kivitel, tehát annak megítélése, hogy az előadók milyen művészi hőfokon tolmácsolják a szerző üzenetét. Ez elvileg független a hangtechnikai kivitelről, bár – mint azt a későbbiekben még olvashatjuk – ebben a tekintetben a technikának olykor mégis meghatározó lehet a szerepe.

A második szempont a felvétel hangtechnikai minősége, amely szinte teljes egészében műszaki kérdés, illetve műszaki kérdésekre vezethető vissza. A korábbi írásainkban bemutatott szubjektív elemzési szempontok legtöbbször objektíven, műszerekkel is megmérhető, jóllehet szinte valamennyi paraméter esztétikai vonatkozásokkal is rendelkezik. Más kérdés természetesen, hogy ezek a mérések érdekesek lehetnek pl. abban a tekintetben, hogy a hangrögzítés-történet során hogyan változott a felvételek dinamikája, ám az, hogy ez a megváltozott dinamika hogyan szolgálta a művészi hatást, a mérésekből nem deríthető ki. Minden hangrögzítési korszaknak van tehát egy objektíven is jól körülírható technikai minősége, de ez a felvételek értékelésekor még nem elegendő, s ezért kell bevezetni a harmadik szempontot: a hangfelvétel esztétikai megjelenését. Itt figyelhető meg a hangmérnök és zenei rendező alkotókészsége, stílusa, vagyis maga a folyamat, ahogyan az adott művészi produkciót a rendelkezésre álló objektív akusztikai és hangtechnikai körülmények között átültették a hangszórók közegébe. Természetesen nem választható el a művészi kivitelről és az említett szubjektív paraméterektől, hiszen egy hangfelvétel annyira összetett alkotás, hogy abban szinte minden mindennel összefügg. A hangmérnök legjobban a filmes operatőr tevékenységéhez hasonlítható, mert a film technikai minősége önmagában még ott sem elegendő, a technika csupán eszköz, de a lényeg a művészi alkalmazáson, a kompozíción van. (Egyes nyelveken nem véletlenül nevezik a hangmérnököt, zenei rendezőt hang-operatőrként.) Márpedig e tevé-

kenységek eredménye – akár kép, akár hang – művészi alkotás, s mint ilyen, megítélése nagymértékben esztétikai kérdés.

A következőkben ezt az „esztétikai kérdést” a hangfelvétel-történet egyes korszakaira bontva vizsgáljuk.

Az akusztikus korszak (1877–1925) felvételei

Ez az az időszak, amely a hangfelvételt elektromosság igénybevétele nélkül, tisztán akusztikus eljárással készítette. Mivel a későbbi mikrofon helyén csupán egy „hang-gyűjtő” tölcser volt, ezt az időszakot „tölcseres” korszaknak is nevezzük. Felvételtkor a henger vagy lemez barázdáit kizárólag az előadók hangenergiája deformálta, ezért ez a hangfelvétel legkevésbé érzékeny korszaka.

Az első évtizedekben még nem sokat foglalkoztak a gépi hangátvitel esztétikai kérdéseivel. A fő célkitűzés a természet utánzása volt, ami elsősorban a hangforrás minél hűségesebb leképzelését jelentette. Ugyanezt várták el a fényképezéstől is, amint ezt Apollinaire 1910-ben a kubizmusról írott esszéjében leírta: „Minden istenség a maga képére alkot, így a festők is. És tisztán csak a fényképezés gyártja a természet másolatait.” A művészi alkotás és a gyártás ellentétét olvashatjuk e sorokban, s valószínű, hogy a hangmérnöki tevékenység ismeretében róluk is így vélekedett volna, hiszen a gépi művészeteket sokszor állították szembe a művészi alkotással.

A természetes hangzást annyira komolyan gondolták, hogy már egészen korán utópisztikus rajzok formájában olyan víziók is megjelentek, melyek szerint a hangversenytermek művészeit idővel felváltják a gramofontölcserék. A hangfelvételek dinamikájával foglalkozó írásunkban már bemutattuk azt az 1889-ből származó rajzot, mely egy ének-zongora felvételt ábrázol. A rajz legmeglepőbb üzenetét a falon függő kép közvetíti, mert felirata szerint az Albert Hallban 100 év múlva már nem zenészek, hanem gramofontölcserék lesznek a pódiumon. A gépzenét tehát már megjelenése után egy évtizeddel az élő zene vetélytársának tekintették – és ez már nem volt utópia.

A hangfelvétel természetességét kísérletekkel is vizsgálták: egy korabeli fénykép szerint bekötött szemű tesztelők felváltva hallgatták egy énekesnő élő hangját és az arról készült felvételt, hogy elemezhesék a kettő közötti különbséget. (Ha egyáltalán hallottak különbséget, ugyanis a fénykép tanúsága szerint a tesztelők java korabeli öregúr volt, kik nyilván nem elégedtek meg időskori természetes halláskárosodásukkal, hanem szemüket is úgy kötötték be, hogy ezzel egyben fülüket is elfedték.) Mindenesetre tény, hogy egy ehhez hasonló összehasonlítást ma a szakmában senki sem merne elvégezni.

A hangzás természetességét említi Nikisch Arthúr is, aki az első, eredeti hangszerelésében elhangzó Beethoven-szimfónia felvételének karmestereként a későbbiekben így ír: „El voltam ragadtatva ettől a csodálatos szerkezettől. Akár a vokális, akár az instrumentális zene reprodukálását vizsgálom, a közvetítés művészi szempontból teljesen természetű, és a hatás egyenesen lehengető”.

Mint később még látni fogjuk, a hangzás természetessége (lényegében a koncert-hangzás) mint alapvető célkitűzés még évtizedekig irányadó volt, szemben a ma már valamennyi „gépi” művészetre jellemző művészi újjáteremtéssel.

Ezek után három tipikus „hangfelvételi műfaj” korabeli felvétele alapján vonjunk le néhány jellemző hangzássztétikai következtetést.

Zongoraszólók

A zongorafelvételeket sokszor készítették olyan speciális tölcserrel, mely derékszögben meghajlítva egészen benyúlt a húrok fölé. A tölcser szájának a hangszer méretéhez viszonyított korlátozott kiterjedtsége természetesen nem tette lehetővé valamennyi hangfekvés arányos rögzítését, ezért e felvételek hangzása általában nem kiegyenlített. Ám éppen ez a belső aránytalanság olykor meglepően érdekes hangzást eredményezett. Pl. a Deutsche Grammofon centenáriuma megjelentetett ünnepi CD kiadványon van egy szép Chopin-felvétel, melyen a discant fekvésben a hangszer közeli, míg a basszusban távoli hangon szól, szinte olyan a hangkép, mintha egy közeli zongora magas hangjait egy másik zongora a távolból kísérné. Egy ilyen „kettős hangzás” ma már súlyos hiba lenne, pedig igen különleges, s nem is kell hangsúlyoznunk, hogy koncerten a zongorát nem így halljuk. Egy másik jellegzetesség, hogy mivel a felvevő tölcser torkában levő membrán nem képes a zongorahang rendkívül gyors berezgésének pontos követésére, a hang – még az esetlegesen élesebb hangszín ellenére is – lágy, tenuto benyomást kelt. Különleges, „nem létező” zongora szól e felvételen, s hallgatása közben azon is elgondolkodhatunk, hogy minden törekvés ellenére hová lett a hangzás természetessége.

Énekes felvételek

Az ének felvétele azért is volt viszonylag egyszerűbb, mert az énekes egészen közel állhatott a tölcser torkához, s talán ennek is köszönhető, hogy ezekben az évtizedekben igen nagy számban készültek ilyen felvételek, mégpedig a könnyed dalocskáktól az operaáriákig a legváltozatosabb műfaji skálát fel-

öelve. S miközben a hangfelvétel gyarapította az énekesek hírnevét, ők ugyanakkor a hanglemezek népszerűségét növelték. Persze az énekesek és a hangfelvétel kapcsolata eléggé eltérő volt: egyesek idegenkedtek a felvételektől, míg mások örömmel fogadták a felkéréseket.

A kor egyik ünnepe Nellie Melba 1895-ben készítette első felvételét. A korabeli kritika rendkívül jó véleménynyel volt róla, mégis amikor a művésznő meghallgatta, szörnyülködve jelentette ki, hogy inkább elmegy egy lakatlan szigetre, de felvételt nem készít. A stúdiókat nyolc évig valóban el is kerülte, sőt az általa kifogásolt lemezeket állítólag megsemmisítette. (E döntését később jóvátette: a rádiózás őskorában a nagy művészek közül elsőként vállalta az élő közvetítést.) Melbával ellentétben Caruso, bár barátai azzal akarták lebeszélni a lemezfelvételről, hogy ne pazarolja hangját az efféle játszadozásokra, 1902-ben a Rigoletto kesztyűáriájáról mégis elkészítette első felvételét, ráadásul a kor egyik tipikus „stúdiójában”: egy szállodai szobában. A helyszín talán különösnek tűnik, de akkoriban a csendes utcákról még nem szűrődött be a zaj, s szállodai porszívók sem zavarhatták a felvételt. Szerencse, hogy nem hallgatott a „jóakarókra”, mert számos gyönyörű felvétellel ajándékozta meg saját korát és az utókorat. Hogy kedvelte a felvételeket, azt az is tanúsítja, hogy le is fényképezte magát, amint az akkori „csúcstechnikájú” lemezjátékosja előtt állva éppen zenét hallgat.

Egy másik világhírű énekesnő: Adelina Patti már túl volt pályájának delén, amikor végre beengedte a kastélyába egy hanglemezcég stábját, s amikor a felvétel elkészült, azt azonnal vissza is hallgatta. Annyira elragadónak találta hangját a felvételen, hogy az anekdota szerint így lelkendezett: „Ó, istenem! Most már értem, miért vagyok Patti! Ó, igen! Micsoda hang! Micsoda művész! Mindent értek!” – s közben csókokat dobált a tölcserbe.

A korabeli felvételeken az énekes – aki szinte közvetlenül a tölcserbe énekelt – jól hallható, míg az igen gyakori zongora már eléggé a háttérben van. Zenekari kísérlet esetén a hangszerek egy része már éppen csak sejtethető, de törekedtek az esetleges szólók (fuvola, klarinét) kiemelésére, míg a basszust játszó hangszerek nehezebben azonosíthatók, de összehatásuk rendkívül különleges. Így akarva-akaratlanul itt is létrejött egy olyan mélységi tagozódás, ami a mai legjobb hangfelvételeknek is jellemzője. Csakhogy van egy nagy különbség: a mai felvételek legtávolabbi hangsíkjai is érthető, míg az akusztikus felvételeknél a távoli síkok elmosódtak. Vagyis mai füllel is van valami megnyerő, valami jellegzetes e felvételek hangzásában, emellett érezhetjük azt a közvetlenséget, ahogyan az énekes megszólal: mintha valóban előttünk állna, hiszen hangja minden elektronikus közvetítő eszköz nélkül, közvetlenül került a lemez barázdáiba. (Az analóg technika virágzásakor az úgynevezett direkt vágott lemezek is ezt a közvetlenséget szolgálták.)

Szimfonikus felvételek

A tölcseres korszak legproblematisabb műfaját a szimfonikus felvételek jelentették. A felvevő rendszer kis érzékenysége nem tette lehetővé egy nagyobb együttes felvételét, mert a töl-

csérek érzékenységének „hatósugara” igen korlátozott volt. Mivel a lemezhallgatók egyre jobban követelték a szimfonikus műveket, azokat kezdetben tisztán fúvószenekari, majd részben áthangszerelt változatokban rögzítették. Ez utóbbi azt jelentette, hogy pl. a mély vonósokat mély fúvósokkal erősítették vagy helyettesítették. Ezért mind hangtechnikai, mind előadói szempontból óriási előrelépést jelentett, amikor 1914-ben a Deutsche Grammophon Nikisch Arthúr vezényletével elkészítette a korábban már említett első eredeti hangszerelésű felvételt Beethoven 5. szimfóniájáról.

Ha alaposan megvizsgáljuk az alábbi, korabeli fényképet, melyen egy „szimfonikus zenekar” felvételét látjuk, feltűnik, hogy a hangszerek elhelyezésének nincsen köze a szokásos pódium-ültetéshez. A felvevő rendszer érzéketlensége miatt ugyanis azokban az időkben az ültetést és a zenekari létszámot aprólékosan meg kellett tervezni, s ebben az előadóknak is – döntően a karmesternek – igen nagy szerep jutott. Jóllehet a hangteret valóban nem építették fel tudatosan, ám a hangforrások elhelyezésével valószínűleg többet bíbelődtek, mint ma.

„Szimfonikus zenei” felvétel a tölcseres korszakból

A képen a halk vonósok egészen a tölcser közelében ülnek, de a második pult hangszerén már sugárzásjavító tölcser van, hogy hangja eljusson a felvevő tölcserhez. (Ez a tölcser nem erősíti, csupán „tereli” a hangot, egyben javítva a hegedűhang sugárzásának határfokát.) A hangszerek egymás közötti takarását (aminek csökkentésére sajnos még napjaink koncertjein sem fektetnek különös gondot) a celló magasra helyezésével kerülik el. Meglepő a vonósok kis létszáma, ám ez indokolt döntés volt, hiszen a tölcserrel távolabbi vonósok hangja azt már úgysem érte volna el a rögzítéshez szükséges hangnyomással.

A hangosabb fúvók távolabb vannak, még a felvevő tölcser oldalán is fújják hangszereiket. Egyben láthatjuk a stúdiókra mindenkor jellemző akusztikai csillapításra szolgáló drapériákat, melyek kétségtelenül jól tettek a hangtisztaságnak, de elnyelésükkel nem szolgálták a hangerősséget, bár az is kétségtelen, hogy az ilyen kis csillapítatlan termek rezonanciái komoly elszíneződésekhez vezetnek.

Hogyan jellemezhetjük egy ilyen felvétel hangzását? Meghallgatva az 5. szimfónia már említett felvételét, a fúvósok domi-

nanciája főként a halkabb vonósállásoknál jelentős, néha olyan szólamok is markánsan jelennek meg, melyek a későbbi felvételeken már beágyazottabbak. A vonóskar a nagyzenekari hatás helyett inkább kamarazenei benyomást kelt. Nagyon visszafogott a teremhatás, a távolabbi hangszerek megszólalásán is érződik a felvételi helyszín csillapítottsága. Összességében azonban a felvétel maifüllel is élvezhető, s – Toscanini későbbi véleményével ellentétben – meggyőzően idézi fel számunkra Nikisch Arthúr kiemelkedő karmesteri adottságait, a hangfelvételekhez való viszonyát és a felvétel készítőinek szak tudását.

Ha össze szeretnénk foglalni az akusztikus korszak felvételeinek általános hangzásesztétikai jellemvonásait, akkor azok az alábbiak:

- a felvevő tölcser elszínező hatásából eredően jellegzetes „tölcseres” hangkarakter,
- különleges, a későbbi korok felvételein nem tapasztalható basszushangzás,
- a vágórendszer tehetetlensége következtében lágú hangindításos karakter,
- nagy kontraszt a közeli és a távoli hangsíkok között: a közeli sík olykor túlzott intimitásával szemben a távoli síkok elmosódottsága,
- zenekari felvételek esetén a nagyzenekari hangzás helyett inkább „kamara” jellegű megszólalás,
- viszonylag kis dinamika,
- visszafogott teremhatás,
- az énekhangon sokszor érződik az „emelkedettebb” hangképzés, hogy a művész legyőzze a felvevő rendszer érzéketlenségét.

Megjegyzendő, hogy a felsorolt néhány jellegzetességből eredően a tölcseres korszak hangzása ma már ugyanúgy a korábbi századforduló hangulatának egyik jelképe, mint a karcos, fekete-fehér némafilm villódzása.

Ugyan nem említettük a magasabb alapzajt, sercegést, tűzőrejt, azonban egyrészt ez nem esztétikai, hanem hangtechnikai kérdés, másrészt nem a korabeli felvétel sajátja, hanem a „hálátlan” utókor barázdaroncsolása. Amikor az előadók meghallgatták a frissen készült lemez próbanyomatát, akkor annak zaja nyilván sokkal alacsonyabb volt, mint azt napjainkban az agyonjátszott lemezekon hallhatjuk. Hozzá kell azonban tennünk, hogy az ma már teljesen reménytelen, hogy e felvételeket úgy hallgassuk, mint ahogyan azokat megjelenésükkor hallgatták. Egyrészt akkor a gépi hang még az újdonság varázásával hatott az emberekre, amitől ma nagyon távol vagyunk. Másrészt a mai hallgató már ismeri korának hangfelvételttechnikáját, ami igen magas és nehezen kikapcsolható mércét jelent számára.

Ettől függetlenül – hasonlóan ahhoz, ahogy egy régi ikon esetében sem a szűk által rágott lyukakat számolgatjuk, hanem a művész üzenetében leljük örömmünket – a régi hangfelvételek hallgatásakor is sok élményben lehet részünk, ha a sercegésekből kibányászva és a felsorolt esztétikai tulajdonságokra is figyelve magát a zenét hallgatjuk, egyben tiszteletet érzünk e hőskorszak művészei és műszaki szakemberei iránt. ■

GRAMOFON KÖNYVEK

Szirányi Gábor: Zongorabillentyűk

A Gramofon Könyvek sorozatban, 2013 június közepén jelenik meg Szirányi Gábor: Zongorabillentyűk című kötete, amely a Liszt Ferenc által megteremtett magyar zongorista mesteriskola három kimagasló pedagógusának, Thomán Istvánnak, Szalay Stefániának és Böszörményi-Nagy Bélának állít emléket. A szerző a Liszt Ferenc Zeneakadémia könyvtárának nyugalmazott igazgató-helyettese, az intézmény történetének avatott kutatója.

„Liszt Ferenc, a magyar zongoraiskola teremtő géniusza volt. Egész pályája során oly büszkén vállalt és hirdetett magyarságának – mintegy megkoronázásaként – a gyakorlatban is újabb bizonyosságát adta élete utolsó évtizedeiben, amikor Weimar és Róma mellett Pestre helyezte otthonát, majd tekintélyével és személyes részvételével döntő szerepet vállalt a pesti Zeneakadémia megalapításában, de talán legfőképp, fáradságot nem ismerő, lenyűgözően szuggesztív tanításával. Fiatalon szerzett zenei örökségét és óriássá teljesedett művészi minden-tudását a tanítványok tucatjaival osztotta meg – akik aztán nagyvilág-szerte szórták szét e megtermékenyítő magokat. Ahogy Thomán István is tette – karöltve Erkel Ferencsel –, Zeneakadémiánk legnagyobb dicsőségére (...) A mesterek és tanítványok végtelen folyamának újabb történéseit már kötetünk lapjai is őrzik. E tanulmányok szerzője, Szirányi Gábor a testvérem, akivel gyermekkorunkat zongorista Szüleink – a Dohnányi-tanítvány Édesapánk és Keéri-Szántó Imre-növédék Édesanyánk –, valamint a Nagyváradon zeneiskolát alapító egykori Thomán- majd Bartók-tanítvány Nagymamánk révén ugyanazok az erős zenei élmények határozták meg. De amíg én zongorista tanulmányaimmal talán jobban követtem a családi tradíciókat, Gáborban a zenei kvalitás, folyvást vetekedve remek íráskészségével, klarinétosként szólalt meg. Így hamar hivatássá érlelődő érdeklődése a Zeneakadémia Könyvtárhoz vezette, ahol

évtizedeken át nemcsak eredetiben kutathatta zenei múltunk sokáig csak a polcokon megbúvó titkait, hanem folyamatos publikációival rendre a nagyerdemű elé is tárhatta felfedezéseit. Most is bizvást állíthatom, hogy Zongorabillentyűk tanulmányai, túl azok személyességén és forrásértékű történetiségükön, fontos adalékok az immár másfél százados zongorista-történelmünk sajátos folyamatának pontosabb megismeréséhez.”

(Szirányi János zongoraművész,
zenei szerkesztő, a Bartók Emlékház igazgatója)

**Gramofon
1996 óta a klasszikus zene és
a jazz szolgálatában!**

A Gramofon Könyvek sorozat korábbi kiadványai:

Kiadványainkról bővebb információ, és rendelés
a www.gramofon.hu oldalon, és az info@gramofon.hu e-mail címen!

Az 1996-ban alapított Gramofon – Klasszikus és Jazz című folyóirat nemcsak a szakmát, a magyar zenei élet szereplőit, illetve hűséges előfizetőit szeretné megszólítani, hanem a zenekedvelők, a klasszikus zene, a jazz és a népzene iránt érdeklődők lehető legszélesebb táborát. Ezért is fontos számunkra, hogy a Gramofon – terjesztési hálózatokon, illetve egyedi boltokon keresztül – az egész országban elérhető legyen. Az alábbiakban felsoroljuk lapunk terjesztési pontjait.

BUDAPESTI ZENEMŰBOLTOK

- Budapest Music Center – Bp. IX., Mátyás utca 8.
- Concerto Hanglezmezbolt – Bp. VII., Dob utca 33.
- Fonó Budai Zeneház – Bp. XI., Sztregova utca 3.
- Írók Boltja – Bp. VI., Andrássy út 45.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – Bp. V., Múzeum krt. 21.
- Művészetek Palotája hanglezmezbolt – Bp. IX., Komor Marcell utca 1.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – Bp. V., Szervita tér 5.

LAPKER – BUDAPEST

- Relay 1011 Budapest, Batthyány tér – metró
- Inmedio 1025 Budapest, Lövház u. 1–5. – Mammút II.
- Inmedio 1026 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 121. – Budagyöngye
- Inmedio 1033 Budapest, Flórián tér – üzletközpont
- Relay 1042 Budapest, Újpest – metró
- Relay 1052 Budapest, Deák Ferenc tér – aluljáró
- Inmedio 1052 Budapest, Váci u. 10.
- Inmedio 1052 Budapest, Városház u. 3–5.
- Relay 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay 1062 Budapest, Nyugati tér – aluljáró
- Relay 1071 Budapest, Blaha Lujza tér – aluljáró
- Inmedio 1082 Budapest, Corvin, Futó u. 37–45.
- Inmedio 1087 Budapest, Kerepesi út 9. – Aréna Pláza
- Inmedio 1106 Budapest, Örs Vezér tér 25/A – Árkád II.
- Inmedio Allee 1117 Budapest, Október 23. u. 6–10.
- Relay 1122 Budapest, Déli pályaudvar – metró
- Press Spot Kft. 1123 Budapest, Alkotás u. 53. – MOM Park
- Relay 1132 Budapest, Váci út – Róbert Károly krt. (Árpád híd I.)
- Inmedio 1152 Budapest, Szentmihályi u. 131. – Pólus Center
- Relay 1185 Budapest, Liszt Ferenc Repülőtér 2/B – Érkezés
- HUB 1185 Budapest, Liszt Ferenc Repülőtér Skycourt

LAPKER – VIDÉK

- Inmedio 2040 Budaörs, Sport u. 2. – Auchan
- Cora 2045 Törökbálint, Torbágy út 1. B/420.
- Városi Könyvtár 2100 Gödöllő, Dózsa Gy. út 8.
- Inmedio 2400 Dunaújváros, Dózsa György út 56.
- Relay 2890 Tata, Váralja út 5. – Volán
- Inmedio 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio 3532 Miskolc, József A. út 87. – Auchan

- 3963 Karcsa, Postahivatal
- Inmedio 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 10.
- Inmedio 4026 Debrecen, Péterfia u. 18. – Debrecen Pláza
- Inmedio 4400 Nyíregyháza, Szegfű u. 75. – Nyíregyháza Pláza
- Relay 5000 Szolnok, Gárdonyi u. 2. – Vasútállomás 1.
- Inmedio-TESCO 5900 Orosháza, Vásárhelyi út 23/a
- Inmedio 6000 Kecskemét, Petőfi S. u. 2.
- Inmedio 6722 Szeged Kárász, Dugonics tér 1.
- Relay 6722 Szeged, MÁV Pályaudvar
- Inmedio 6724 Szeged Árkád, Londoni krt. 3.
- Inmedio 7400 Kaposvár, Berzsenyi u. 1–3. – Kaposvár Pláza
- Inmedio 7621 Pécs, Bajcsy u. 11. – Árkád
- Tabak & News 7621 Pécs, Irgalmasok u. 5.
- Inmedio 8000 Székesfehérvár, Palotai út 1. – Alba Pláza
- Inmedio 8200 Veszprém, Kossuth u. 1.
- Inmedio 8200 Veszprém, Kossuth u. 19.
- Inmedio 8800 Nagykanizsa, Európa Tanács u. 2. – Nagykanizsa Pláza
- Inmedio 9400 Sopron, Széchenyi tér
- Relay 9700 Szombathely, MÁV Csarnok

VIDÉKI KÖNYV- ÉS HANGLEMEZBOLTOK

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- Blue Train Hanglezmezbolt – 8000 Székesfehérvár, Károly J. u. 43/A
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2.
- Filharmónia Kelet-Magyarország Nkft. jegyiroda – 3525 Miskolc, Kossuth u. 3.
- Hold Antikvárium és Hanglezmezbolt – 8000 Székesfehérvár, Kossuth u. 2. Miskolci Könyvpavilon – 6721 Szeged, Bartók Béla tér
- Könyvpavilon – 7100 Szekszárd, Szent István tér
- Könyvjelző Kkt. Babó Könyvesbolt – 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 8.
- Miskolci Szimfonikus Zenekar közösségszolgálati iroda – 3525 Miskolc, Rákóczi u. 2.
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Sziget Könyvesbolt (Debreceni Egyetem főépület) – 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
- Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglezmez- és CD-szaküzlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.
- Vörös Cédrus – 9400 Sopron, Mátyás király u. 34/F

GRAMOFON
Klasszikus és Jazz

Olvasson tovább!

- koncertek
- fesztiválok
- interjúk
- kritikák
- hírek

A klasszikus zene és a jazz internetes folyóirata: www.gramofon.hu

ŐSZIFORGATAG A HONVÉD EGYÜTTESSEL

HONVÉD TÁNCSZÍNHÁZ

» A TENKES KAPITÁNYA

NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ, 2013. SZEPTEMBER 22. 15h

MŰVÉSZETEK PALOTÁJA, 2013. NOVEMBER 24. 15h

» MONARCHIA – NÉPEK TÁNCZAI

MŰVÉSZETEK PALOTÁJA, 2013. OKTÓBER 14. ÉS DECEMBER 5. 19h

» CSIPKERÓZSIKA

NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ, 2013. OKTÓBER 27. 10.30h

» ÉLŐ MARTIN ARCHIVUM – SZATMÁR

NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ, 2013. OKTÓBER 30. 19h

RENDEZŐ-KOREOGRÁFUS

ZSURÁFSZKY ZOLTÁN

HONVÉD FÉRFIKAR

CHERUBINI: REQUIEM

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA DÍSZTERME,

2013. OKTÓBER 31. 19h

VEZÉNYEL: STRAUZS KÁLMÁN

MEGJELENT A HONVÉD FÉRFIKAR LEGÚJABB HANGLEMEZE,
NEMZEDÉKEK ZENÉJE CÍMMEL!

A HONVÉD EGYÜTTES MŰVÉSZETI VEZETŐJE:

ZSURÁFSZKY ZOLTÁN KOSSUTH-DÍJAS, KIVÁLÓ MŰVÉSZ

www.honvedart.hu

info@honvedart.hu

HONVÉD
EGYÜTTES

budapesti
fesztiválzenekar

MARIA JOÃO PIRES

október 18-19-20.

Művészetek Palotája

Veress, Chopin, Brahms, Schönberg

Vezényel: Fischer Iván

Zongora: Maria João Pires

www.bfz.hu